

Lesson 60

Nabi Yahiya

Lukas 1

Assalamu alaikum me' bagayku mapakalehin. Tiya' ku katakdilan we' Tuhanin magaka-aka si ka'am. Iye Tuhan po'on kasanyanganin. Kabaya'annen, we' kēmon me' a'ahin tasabutde duk maglilla' nuhut lān bakas minemesnen, supaya a'ahin makajari kinimatan bentel we' ne duk supaya siye sinakup dem kasanyanganne te'edin salama-lama. Sinna kami we' makajari kami magpakale balik si ka'am ellew inin programabi inēnan “*Lānin duk a'ahin manjari bentel si matahan Tuhan*”.

Si lesson dehelluhin tambus ne pagistadite amban dem da bahagi' tagna' dem Kitabin, hātinen amban dem Kitab Tawrat, Kitab Jabur duk me' Sulat Me' Kanabihanin. Bahagi' tagna' iyan inēnan **Pagjanji'an Tagna'in**, atawa bang petekka inēnan isab *Pagjanji'an Andangin*. Ellew inin nagna' ne kite bi magistadi amban bahagi' kaduwenen dem Lapal Tuhanin, inēnan **Pagjanji'an Ba'ahu**.

Ine jānnen hangkan pagpa'il Tuhanin Kitabin hinang duwe bahagi', Pagjanji'an Tagna'in duk Pagjanji'an Ba'ahuhin? Ekka jānne hangkan pagpa'ilne. Kaw dahu' iye subey tasabutten we' kēmon lapal dem **Pagjanji'an Tagna'in** sinulat **dehellu amban inanakan AlMasihin**. Me' lapal dem **Pagjanji'an Ba'ahuhin** sinulat **pag ubus ne inanakan AlMasihin**. Hangkan lapal me' nabihin dem Pagjanji'an Tagna'in inin: “**Papitu** Tuhanin **du iyan AlMasihin!**” Saguwa' lapal dem Pagjanji'an Ba'ahuhin inin: “**Bakas papitu** Tuhanin ne AlMasihin sa bakas pina'alne palabey amban me' nabihin dem Pagjanji'an Tagna'in!”

Pasti' ke si ka'am pagbidida'an importante inin si Pagjanji'an Tagna'in duk Pagjanji'an Ba'ahuhin? Niya' a'a diyawa'ande Kitab Masutsihin pegge' niya' *Pagjanji'an Andangin* duk *Pagjanji'an Ba'ahuhin*. Tapikilde we' Kitab Pagjanji'an Ba'ahuhin hātinen we' niya' a'a bakas nuleyanne ngaganti'an me' Sinulat we' Me' Kanabihan tagna'in duk ga' ne niya' bali ma'andangin! Saguwa' duma'in sa iyan. Pagjanji'an Ba'ahuhin **duma'in ngānan bali** me' sinulat me' kanabihan si Pagjanji'an Tagna'in – **pabugtu'ne pe** me' sinulat we' me' kanabihanin! Diyalem Pagjanji'an Ba'ahuhin pinakitehan bang sa'ingge tumanan Tuhanin me' pananggup, me' pina'al duk me' umbaga'an dem Pagjanji'an Tagna'in. Dem Pagjanji'an Tagna'in kēmon me' nabihin

magmahalayak, pa'inde: “Pitu **du iyan** AlMasihin! **Pitu du iye iyan!** **Pitu du iye iyan!**” Saguwa' lapal dem Kitab Pagjanji'an Ba'ahuhin, pa'inne: “**Tekka ne AlMasihin! Tu'u ne AlMasihin, iye bakas pina'al duk sinulat we' kēmon me' nabihin! Tekka ne iye!**”

Awe', subey te'ed kite bi **magsukul si Tuhan** duk subey kēgan dem ateyten we' diyalem Kitab Masutsihin niya' Pagjanji'an Tagna'in **duk** Pagjanji'an Ba'ahuhin. Pegge' kitete du si kaduwe bahagi' inin we' ubus ne tahnang Tuhanin me' bakas pananggupne masaley! Pinapitu ne we' Tuhanin si kite bi dembuwa' Manimbulin, **sa bakas pananggupne si kapapu'anten bi dem Kitab Tawrat, Kitab Jabur, duk me' jūd sinduwehin Sinulat we' Me' Kanabihanin.** Kuwe' bigi kayu nulig manjari kayu hadje te'ed, arak du isab sa miya'an kamanjarihan Pagjanji'an Tagna'in dem Pagjanji'an Ba'ahuhin.

Kaw kata'uhanbi we' bahagi' kaduweenen dem Kitab Masutsihin – hātinin **Pagjanji'an Ba'ahuhin** – niya' isab ēnne seddili. Ēnne iyan “*Injil*”. Bissā *Injil* inin bissā Arab duk hātinin **Aka-aka Hāp**. To'o du, lapal dem Kitab Injil inin **aka-aka hāp du manamal**, pegge' magaka bang sa'ingge tumanan AlMasihin kēmon pina'al we' me' kanabihanin. Sabab tahnangnen, iluka we' ne gawang para si me' manusiya'in supaya manusiya'in maghāp duk Tuhanin salama-lama!

Subey te'ed tasabutbi sabab Kitab Injil inin we' duma'in sinulat we' AlMasihin dihananne. Urungan Tuhanin kata'u si a'a manulat me' jūd dem Pagjanji'an Ba'ahuhin sali' du duk kata'u pangurungne si me' a'a manulat me' jūd dem Pagjanji'an Tagna'in. Inurungan kata'u we' Tuhanin **ampat a'a** manulat aka-aka sabab AlMasi mapitu si dunyahin. Ēn me' ampat a'a inin *Mateo*, *si Markus*, *si Lukas* duk *Yahiya*. **Ine jānnen hangkan inurungan we' Tuhanin kata'u si ampat a'a manulat aka-aka sabab AlMasihin?** We'ey hadja ga'i da'akne dembuwa' manulat aka-aka sabab AlMasihin? Inin jānnen: Mabaya' Tuhanin magaka si kite bi we' lapalnen patut kinahagad duk ga'i magduwe-duwe. Da'akne ampat manulatin supaya **pabugtu'ne lapalnen**. Upama, bang ampat bettis lamisahanin pesōng haget amban dembuwa' hadja bettisnen, sa miya'an isab bang niya' ampat saksi' pesōng isab haget amban dembuwa' hadja manaksi'in. Da'ak Tuhanin ampat manaksi'in, supaya kata'uhante bi we' kēmon sinulat dem Kitab Injil sabab AlMasihin to'o te'ed! Sa pamapī Tuhan lapalne dem pikilan me' nabihin, sa miya'an du isab ampat a'a tinolo'an we' Tuhanin ma'ellum masa AlMasihin nulat me' bakas takiteden duk takaleden sabab Manimbul dunyahin. [Iye mato'ohin, inurungan kata'u we' Tuhanin si walu' a'a nulat sabab AlMasihin. Me' sulat me' kawakilanin inēnan si Paul, si Petros, si Yakub duk si Judas sinakup du isab dem Kitab Injil. Duk kēmon sinulatden maguyun te'ed!]

Kata'uhanbi ke bang si bissāhan inggehin sinulat Kitab Injilin we'

Mateo, si Markus, si Lukas duk Yahiya? Sulatde si bissā Girik. Saguwa' bang kite bi tu'u, batsate bi si bissā Yakan, pegge' me' ekkahin kite bi ga'i tasabutte bi bissā Girikin! Magsukul kite bi si Tuhan we' urunganne baya' duk kata'u a'a maglinda Kitab Injilin amban bissā Girik si bissā Yakan, duk si me' duwe ngibu bahasa seddili dem kēmon dunya.

Awe', bang petekka niya' takaleta we' me' sinduwehin kuntarahande Kitab Injilin, pa'inde, “Ga'i du iyan kapangandelan. Niya' ngaganti'an hātinen! Niya' sala'ne duk sulatne sinduwehin ga'i maguyun!” Me' bagayku, sine-sine nguntarahan Kitab Injilin kuntarahanne di Tuhanin. “Ga'i batuhin pessa' we' pugad!” Kitab Masutsihin pata' kite bi ngandel si iye duk tuhutte bi. Tewwa' Lapal Tuhanin dem Kitab Tawrat duk Kitab Jabur, sa miya'an du isab Lapal Tuhanin tewwa' dem Kitab Injil. Kitab Masutsihin ga'i makajari ginanti'an. Balakatan Tuhanin duk ta'u iye ngaguwaldiyahan Lapalne Salama-lamahin. Bakas enna'ne Mabennalin para si kēmon mamiha dembūs-būs ateynen. Ga' niya' makajari ngaganti'an Lapal Tuhan ma'ellumin duk matetegin! Iye du isab miya'an pina'in we' Panuhutanin dihananne dem Injilin pag pa'inne: **“Palabey hadja langitin duk dunyahin, saguwa' bang bissākun asal ga'i usa!”** (Mateo 24:35)

Na, manjari, kuwe'itu **nagna' ne kite bi magistadi dem Kitab Injil**, Pagjanji'an Ba'ahuhin. Si lesson dehelluhin tabatsate sabab Nabi Mal'aki, ellum iye empat hatas tahun dehellu amban AlMasihin. Dem empat hatas tahun puwas masa Nabi Mal'aki, ga' ne niya' nabi dina'ak pi si me' Yahudi we' Tuhanin supaya sulatne Lapal Tuhanin. Ine jānnen hangkan ga' ne niya' nabi? Ga' ne niya' nabi pegge' jukup ne me' jūd Pagjanji'an Tagna'in. **Ubus ne bissā Tuhanin kēmon kabaya'anne binissāhin palabey amban me' nabihin.** Ngagad-ngagad ne hadja Tuhanin oras pangeddewne bang papitune AlMasihin si dunya supaya patenggene Pagjanji'an Ba'ahuhin.

Bakas tabatsate ne me' pina'al we' Nabi Shi'ya duk Nabi Mal'aki sabab gara' Tuhanin we' niya' da'akne pitu dembuwa' nabi dehellu amban AlMasihin supaya memesne lānnen. Kata'uhanbi ke bang sine nabi inin? Awe', Nabi Yahiya iye. Sama Nabi Yahiyahin, Jakariya. Jakariya dembuwa' me' imam maghinang para si Tuhan. Hinangnen magkurban hayep diyata' pagkurbananin la'i si langgal hadje si Awrusalam.

Na, kuwe'itu lukate ne Kitab Injilin duk pakale kite bi bang ine sinulat we' si Lukas bang sa'ingge inanakan Nabi Yahiya. Pa'in Kitabin dem kapitulu dembuwa', pa'inne:

(Lukas 1) ⁵ *Matu'uhin, masa si Herod pe sultan si lahat Yahudiyahin, niya' imam ēnnen Jakariya. Dembuwa' iye me' imam si grupu Imam Abiya ley. Andanen si Elisabet pangkatan me' imam isab.*

⁶ Kaduwangan siye bentel si pagmatahan Tuhan. Tinuhut te'ed we' de kēmon sara' duk panganda'akan Tuhanin. Ga' niya' panalla'an siye. ⁷ Saguwa' ga' niya' anakde pegge' ga'i anakan Elisabet duk masa miya'an bahi' ne te'ed siye sali'-sali'.

⁸ Manjari dembuwa' ellew, paganti' ne magimam Jakariya duk grupunen si langgal mahadjehin....¹⁰ Me' a'a mabanenin la'i si bukut ngampun-ngampun sasang panugtug kamanyanin. ¹¹ **Manjari pabagala si iye dambuwa' mala'ikat Tuhanin nengge la'i si kanawan antag panugtug-nugtugan kamanyanin.** ¹² Pag kite Jakariya mala'ikatin, takeddut iye duk pa'asekan talew iye. ¹³ Saguwa' pa'in mala'ikatin si iye, “Da'a kew tinalew, Jakariya. Pinakale ne we' Tuhanin pangampunnun. Andanun Elisabet nganak du we' nu dambuwa' lella duk ēnanun iye Yahiya. ¹⁴ Asal sinna kew te'ed iyan duk kēgan kew duk ekka isab a'a kēgan pag inanakan ne iye, ¹⁵ pegge' bangsahan du iye iyan si pagmatahan Tuhan. Ga'i iye subey nginum ine-ine makalango. Kemuwe inanakan iye, andang ne iye pa'asekan Niyawa Sutsihin. ¹⁶ Duk ekka me' a'a Isra'el tabo'one balik si Tuhan Panuhutanden. ¹⁷ Si Yahiya anaknu inin, iye mapadehellu amban Panuhutanin. Pagbaya'an iye we' Niyawa Sutsihin kuwe' Nabi Iliyas masaley, duk balakatan iye kuwe' balakat Nabi Iliyasin masaley. Sabab panolo'nen, maghāp balik me' samahin duk me' anakden. Duk me' a'a mangga'i manuhut panganda'akan Tuhanin, sabab me' panolo'nen, pindahande du pikilanden duk bentel ne pamikilden. Ubus niya' ne me' a'a memes bang tekka Panuhutanin.”

¹⁸ Pa'in Jakariya si mala'ikatin, “Sa'ingge pakabugtu'ku inin? Bahi' ne ku duk andakun bahi' ne du isab.” ¹⁹ Nambung mala'ikatin, pa'inne, “**Jibra'il** ku inin. Aku inin luwal ku nengge si pana'anan Tuhanin. Dina'ak ku we' Tuhanin pitu missā si ka'u ngakahan ka'u aka-aka mahāp inin. ²⁰ **Payamanun be, pegge' ga' kahagadnu inakakun, nga'umew kew iyan duk ga'i kew makabissā samanta'an ga'i tuman pina'inku si ka'u inin. Saguwa' kēmon bakas inakaku si ka'uhin asal tuman du bang ta'abut ne waktunen.**”

²¹ Sābu miya'an, me' a'ahin magagad pu si Jakariya duk ulali' siye bang we'ey iye managha' tiggel la'i diyalem langgal. ²² Pag paguwa'ne, ga'i iye ta'u missā si siye hangkan kata'uhande we' niya' bakas takitene pabagala si iye la'i dem langgal. Ninyas-ninyas hadja iye si siye pegge' umew ne iye. ²³ Manjari pag jukup ne ellew pagimammen la'i si langgal mahadjehin, balik ne iye hap lahatne. ²⁴ Ga' du tiggel, betteng ne si Elisabet, andanen....²⁵ Pa'inne, “Asal hāp Tuhanin si aku. Inānan ne we' ne ka'iyā'anku si me' a'ahin pegge' tiya' ne ku sōng anakan.”

Takalete tu'u we' da'ak Tuhanin mala'ikat Jibra'il pī pu si Jakariya supaya iye ta'akahanne we' andanen Elisabet sōng nganak lella. Anakde inin manjari iyan nabi importante magmemes lān dehellu amban AlMasihin. Si tuggu kapitulu inin pa'in Kitabın:

(Lukas 1) ⁵⁷ Manjari, ta'abut ne ellew panganak Elisabetin duk nganak iye lella. ⁵⁸ Pag kale me' sawe'ne magtapit luma'in duk me' ka'usbahannen we' hāp te'ed hinangan Tuhanin si iye, magkēg isab siye matukan iye. ⁵⁹ Pag ta'abut ne nakanakin walum bahangi diyata' kāpan, patipun siye pangislam nakanakin duk arak ēnande nakanakin Jakariya, sa ēn samanen. ⁶⁰ Saguwa' pa'in sa'inen, “Da'a. Subey iye inēnan Yahiya.” ⁶¹ “We'ey?” pa'inde. “Ga' hati' niya' bisan dambuwa' me' ka'usbahannun magēn iyan.” ⁶² Manjari magsinyas siye si sama nakanakin bang ine kabaya'anne pangēn nakanakin. ⁶³ Ninyas isab Jakariya māku panulatan duk sinulatnen inin: “Ēnnen Yahiya.” ⁶⁴ Manjari magtawus ne Jakariya makabissā duk pinudji we' ne Tuhanin. ⁶⁵ Pa'asekan talew kēmon sawe'de magtapit luma'in duk bawag ma'umantag inin si me' kalahat-lahatan diyata' la'i si Yahudiya. ⁶⁶ Duk kēmon makakale inin, luwal pikil-pikilde duk pa'inde, “Ine ente' pangaganta' Tuhan nakanak miya'an?” Pegge' pasti' we' balakat Tuhanin la'i si nakanak miya'an.

⁶⁷ Manjari Jakariya, sama nakanakin, pinagbaya'an we' Niyawa Sutsihin duk pasampayne lapal Tuhanin, pa'inne, ⁶⁸ “Pudjite bi Tuhanin, iye Tuhan sinambahayang bangsate bi Isra'elin, pegge' ta'essebne du kite bi me' a'anen duk pinaluwas kite bi we' ne. ⁶⁹ Papatune si kite bi dambuwa' manimbulin, balakatan du iye duk tubu' dara'akan Sultan Da'ud ley. ⁷⁰ Asal nanggung Tuhanin awwalley duk pinalata' inin we' me' nabine masutsihin. ⁷¹ Nanggung Tuhanin we' asal paluwasne kite bi amban me' bantaten bi duk amban antanan me' mabunsi si kitehin bi. ⁷² Pa'inne we' ka'ase'anne me' kapapu'ante bi ley duk tumananne du janji'ne masutsihin, ⁷³ iye janji' sinapahanne si papu'ten bi Ibrahim. ⁷⁴ Ngajanji' hep iye we' kite bi me' tubu' Ibrahimin, paluwasne du amban antanan me' bantaten bi duk kite bi kapaghinang si Tuhan, ga' niya' makatalew kite bi, ⁷⁵ supaya tiggelante bi ma'ellumin kapaghinang kite bi si Tuhan, sutsi pagateyten, duk bentel hinanganten.”

⁷⁶ Manjari missā Jakariya si anaknen, pa'inne, “Ka'u Toto', inēnan du kew nabi Tuhan Tamanan Malangkewin. Pegge' padehellu du kew amban Panuhutanin manyap lān palabeyannen. ⁷⁷ Ka'u iye mangakahan me' a'anen supaya kata'uhande we' bang inampun ne duseden, timbul du siye. ⁷⁸ Pegge' Tuhanin ma'ase' te'ed duk hāp.

Papitune si kite bi danta' amban surga'in. ⁷⁹ *Sinag danta' inin si kēmon mapatenna' dem lindemin, si me' a'a matalew mamateyin, duk pandu'anne kite bi pī si lān tudju kasanyanganin.*”

Sa miya'an pinudji Tuhanin we' Jakariya pag ubus inanakan Yahiya pegge' kata'uhanne we' **tekka ne waktu panganak AlMasihin!** Yahiya inin, anak Jakariyahin, duma'in iye AlMasihin saguwa' iye dembuwa' mapadehellu amban AlMasihin supaya **mahalayakne we' tekka AlMasihin** duk we' memesne lānnen.

Hāp isab bakas pakale ka'am ellew inin. Sege'-sege'te ka'am ngaluka haradiyubin para si lesson balik. Batsate iyan istori sabab dina'ak pitu we' Tuhanin mala'ikat Jibra'il pī si dembuwa' budjang ēnnen Mariyam, supaya akahanne iye lapal importante manamal. Ekka hāp duk importante si lesson balik. Da'a keyipatanun bi!.....

Karayaw iledjiki'an ka'am we' Tuhanin sasangbi mikil-mikil sabab me' bissā Jakariya inin:

“Pudjite bi Tuhanin!.... Papitune si kite bi dambuwa' manimbulin, balakatan du iye duk tubu' dara'akan Sultan Da'ud ley. Asal nanggup Tuhanin awwalley duk pinalata' inin we' me' nabine masutsihin.” (Lukas 1:68-70)

Wassalam